Ligjërata 8

RAPORTI:
PAPUNËSI – INFLACION

- **Në këtë kapitull do të njiheni me:**
  - → *Arsyet pse papunësia bashkë me inflacionin paraqesin dy problemet kryesore makroekonomike*
  - → *Burimet e inflacionit (inflacioni: inercial, nga kërkesa dhe nga kostoja)*
  - → *Ndërlidhjen në mes të inflacionit dhe papunësisë*
  - → *Kurbën e Philipsit (në periudha afatshkurta dhe periudha afatgjata)*

HYRJE

- Punëzënia e plotë dhe stabiliteti i çmimeve janë dy nga objektivat qendrore makroekonomike të secilës qeveri

- Të dyja janë gjendje te deshirueshme

- Por nuk arrihen ne te njejten kohe (ekziston nje trade-off ne mes tyre)

- Prandaj qeveria duhet te zgjedhe

Norma e inflacionit për disa vende
(% mesatare vjetore)

Country	1971–80
[redacted]	7.1
France	9.8
[redacted]	5.1
Italy	14.6
[redacted]	8.8
Netherlands	7.3
[redacted]	15.0
Sweden	9.6
[redacted]	13.2
USA	7.0
[redacted]	10.0

European Economy Statistical Annex (European Commission)

Norma e inflacionit për disa vende (% mesatarev vjetore)

Country	1971–80	1981–90
[redacted]	7.1	4.2
France	9.8	6.3
[redacted]	5.1	2.5
Italy	14.6	10.0
[redacted]	8.8	2.2
Netherlands	7.3	2.4
[redacted]	15.0	9.2
Sweden	9.6	8.0
[redacted]	13.2	6.2
USA	7.0	4.5
[redacted]	10.0	6.2

European Economy Statistical Annex (European Commission)

Norma e inflacionit për disa vende (% mesatarev vjetore)

Country	1971–80	1981–90	1991–2000
	7.1	4.2	1.9
France	9.8	6.3	1.8
	5.1	2.5	2.3
Italy	14.6	10.0	4.3
	8.8	2.2	0.4
Netherlands	7.3	2.4	2.4
	15.0	9.2	4.2
Sweden	9.6	8.0	3.0
	13.2	6.2	3.3
USA	7.0	4.5	2.2
	10.0	6.2	3.0

European Economy Statistical Annex (European Commission)

Norma e inflacionit për disa vende
(% mesatarev vjetore)

	1971–80	1981–90	1991–2000	2001–06
	7.1	4.2	1.9	1.9
	9.8	6.3	1.8	1.8
	5.1	2.5	2.3	1.3
	14.6	10.0	4.3	2.5
	8.8	2.2	0.4	–1.2
	7.3	2.4	2.4	2.2
	15.0	9.2	4.2	3.0
	9.6	8.0	3.0	2.0
	13.2	6.2	3.3	1.9
	7.0	4.5	2.2	2.1
	10.0	6.2	3.0	2.0

European Economy Statistical Annex (European Commission)

Norma e inflacionit për disa vende

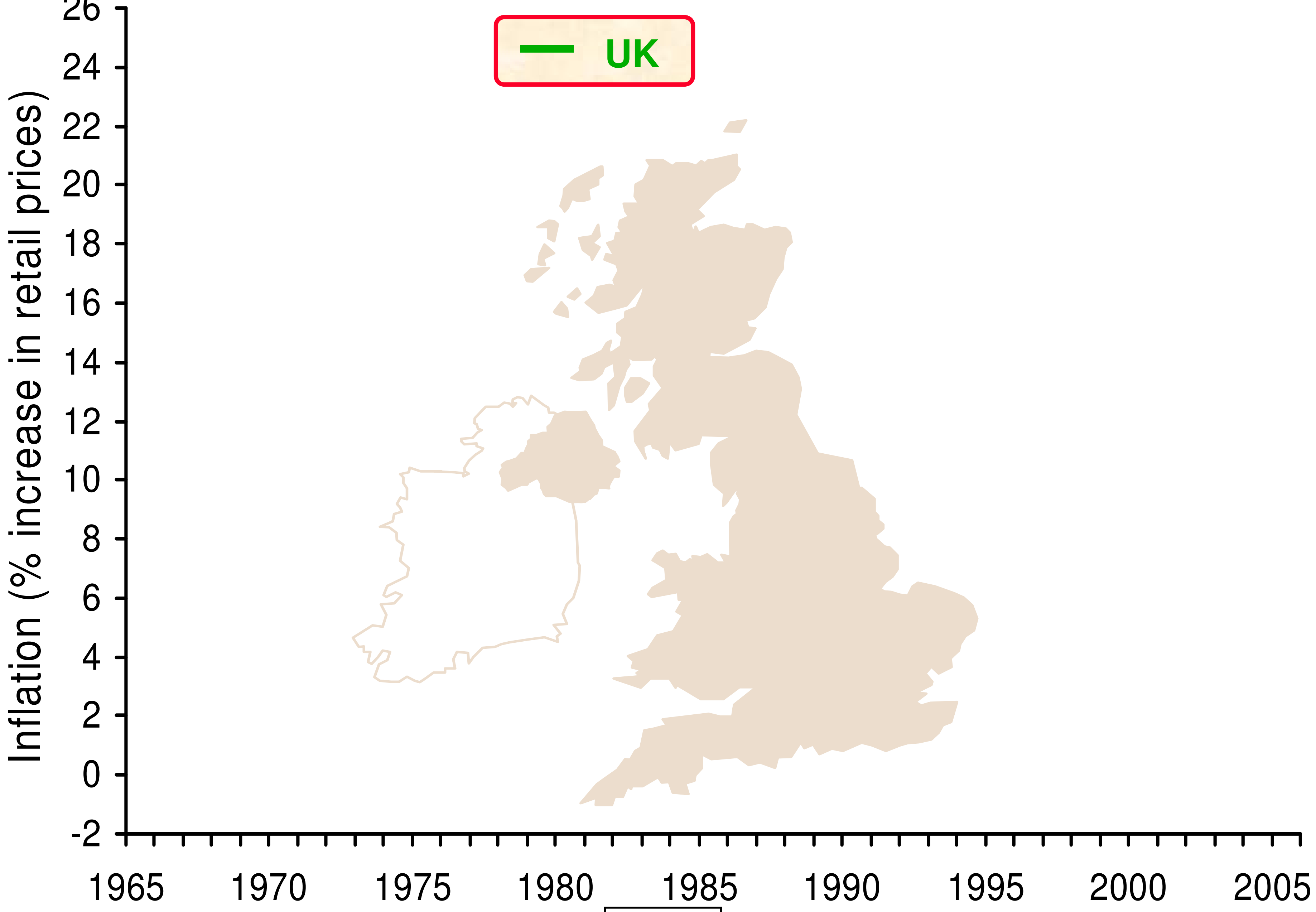

Inflation rates in selected industrialised countries

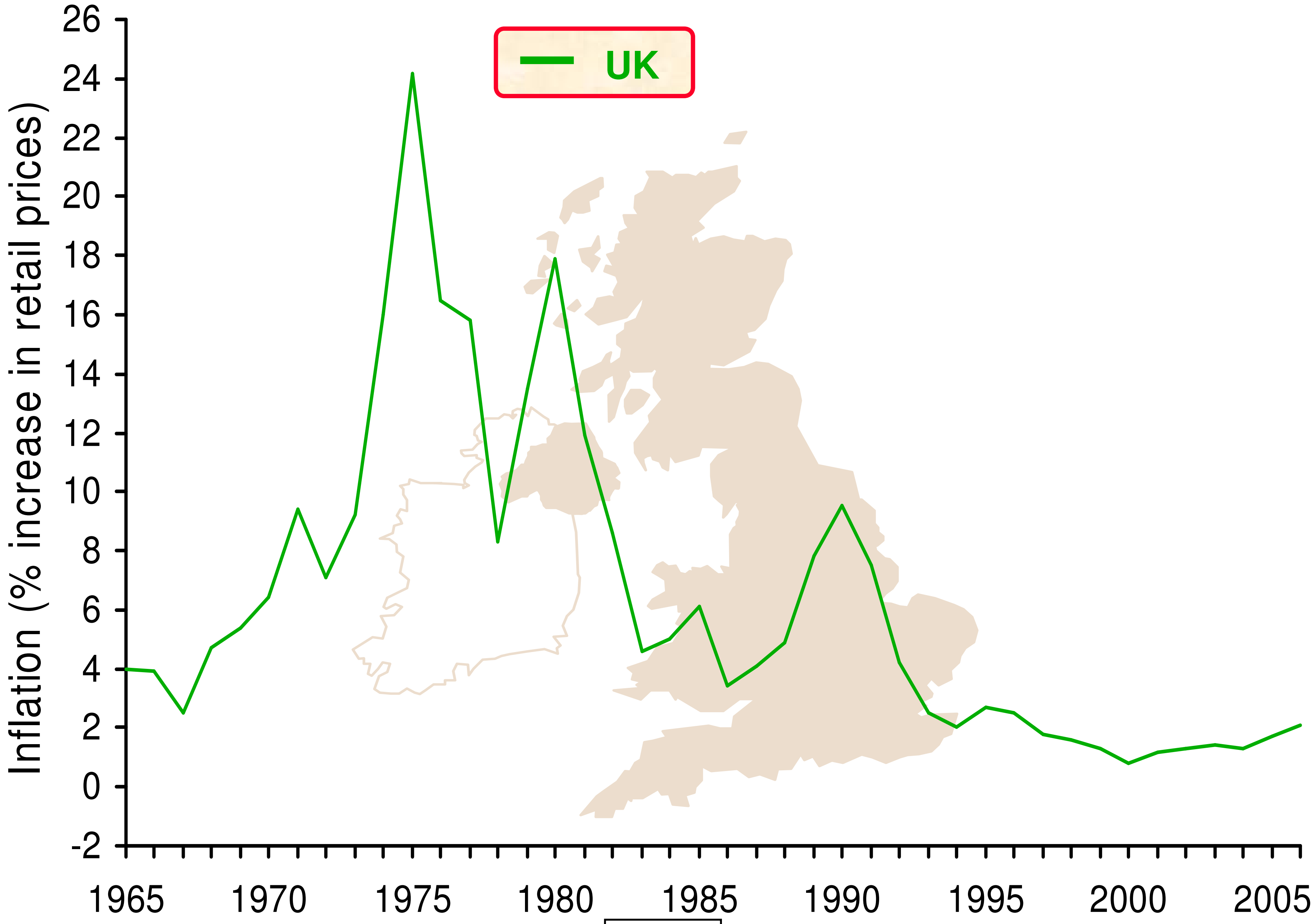

Inflation rates in selected industrialised countries

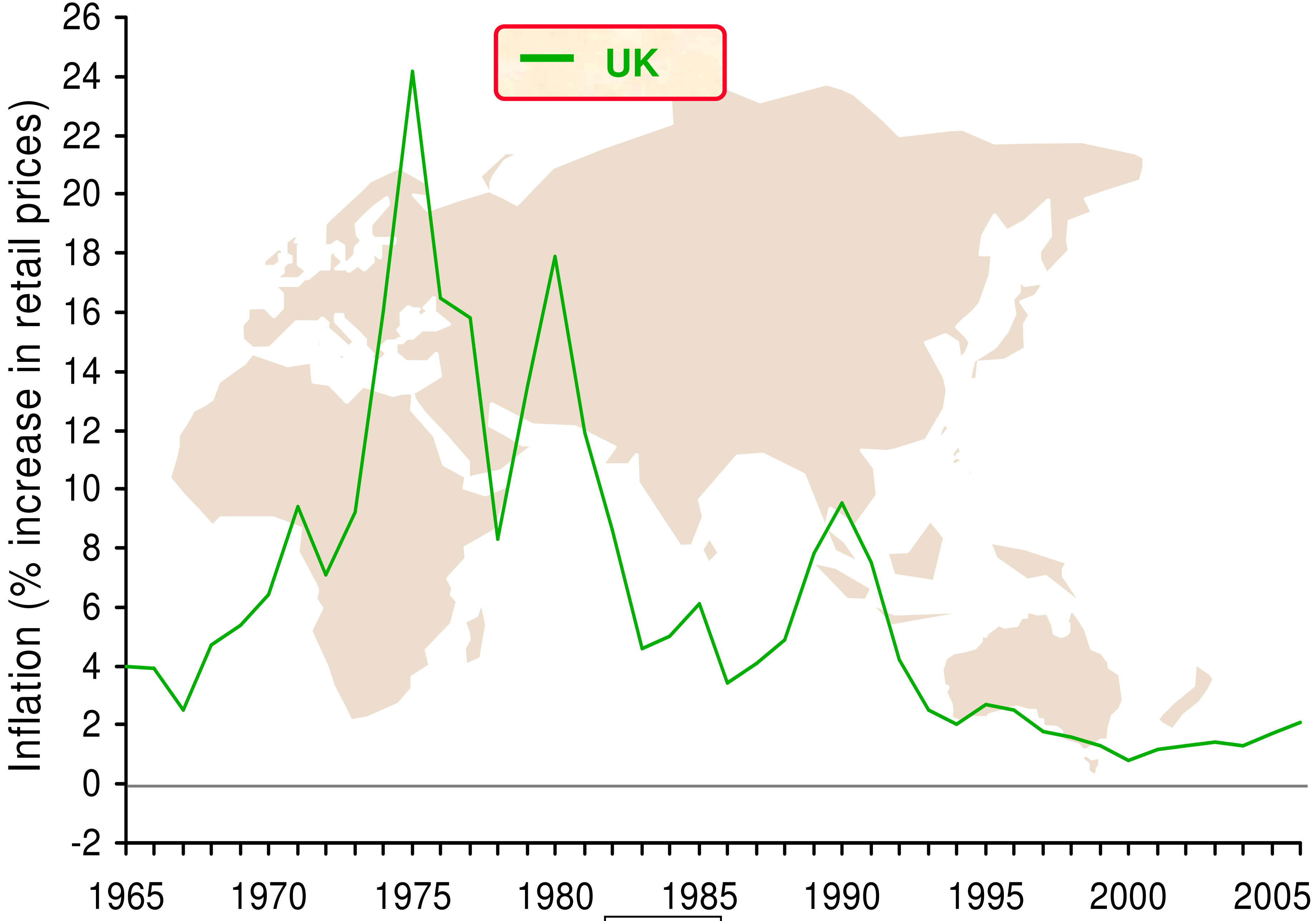

© MAKROEKONOMIA

Inflation rates in selected industrialised countries

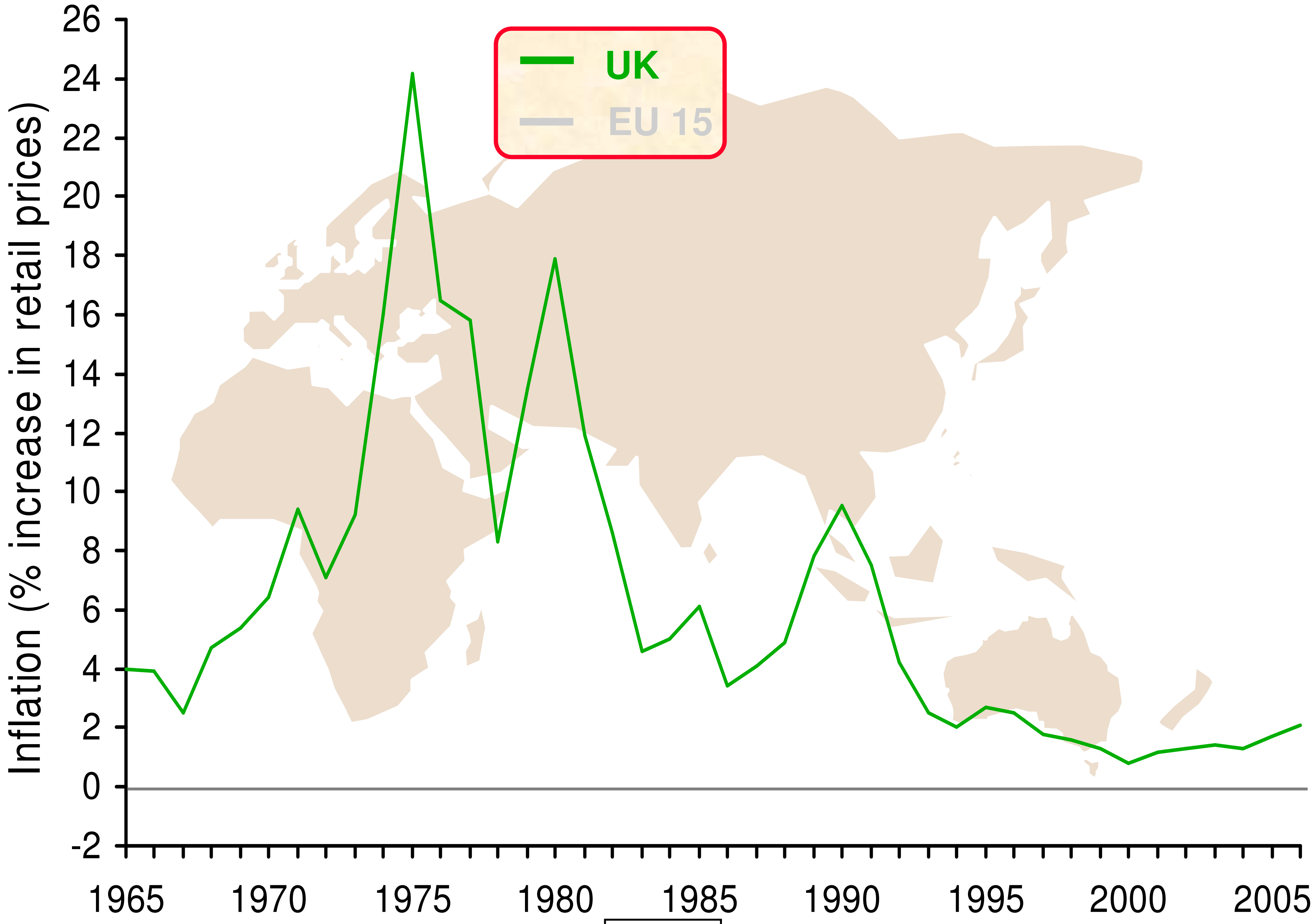

© MAKROEKONOMIA

Dr. Avdullah Hoti

Inflation rates in selected industrialised countries

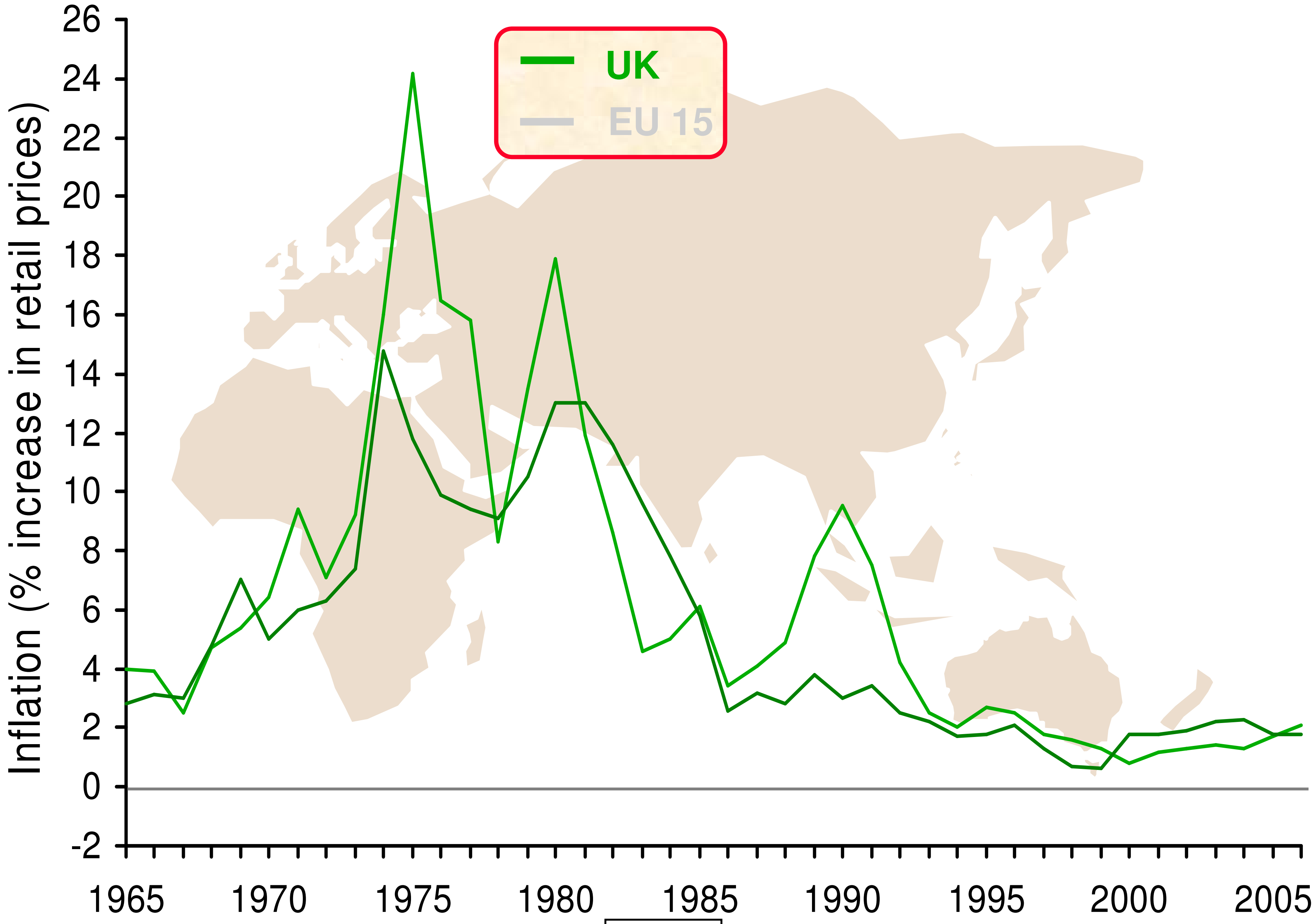

Inflation rates in selected industrialised countries

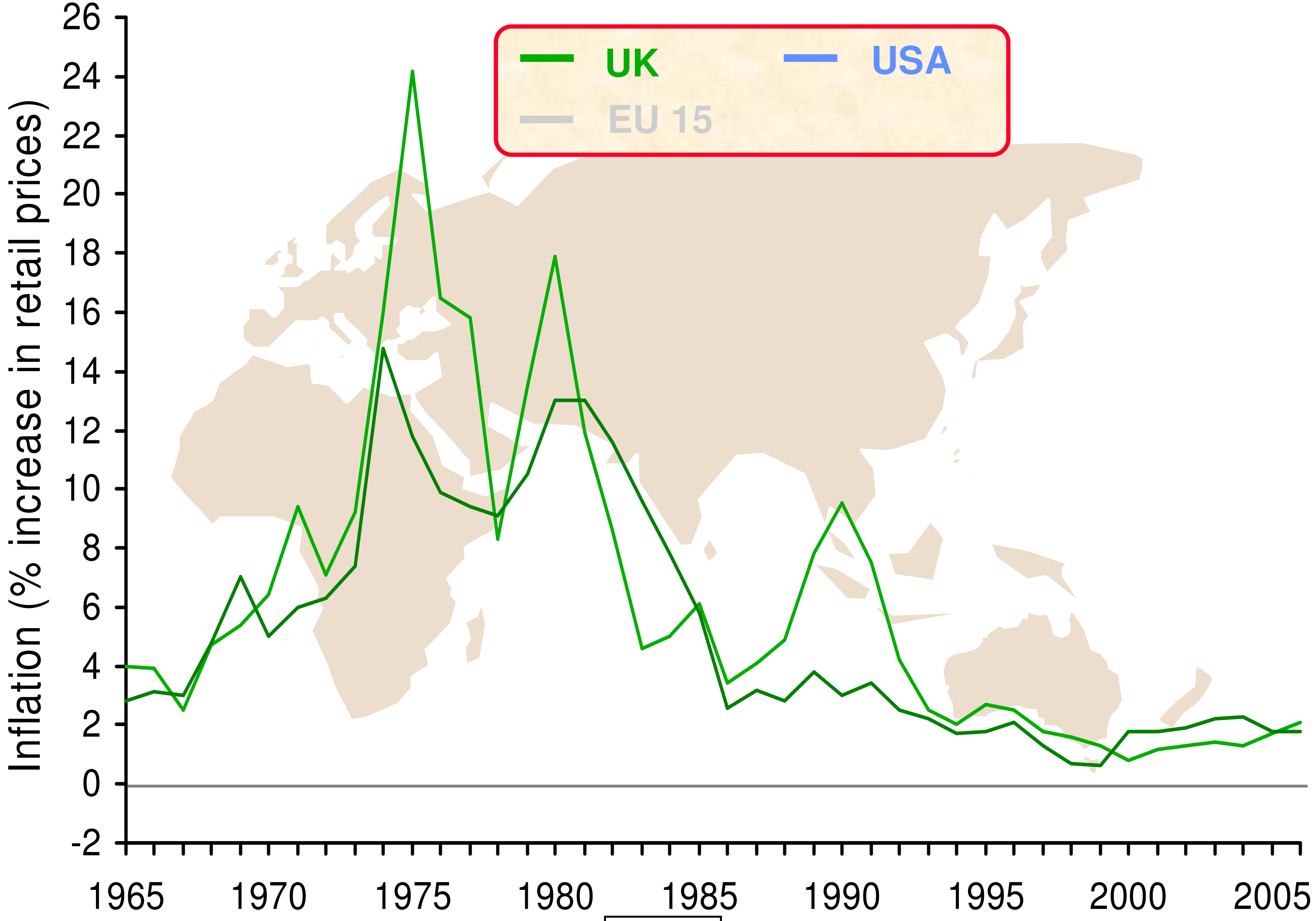

© MAKROEKONOMIA

Inflation rates in selected industrialised countries

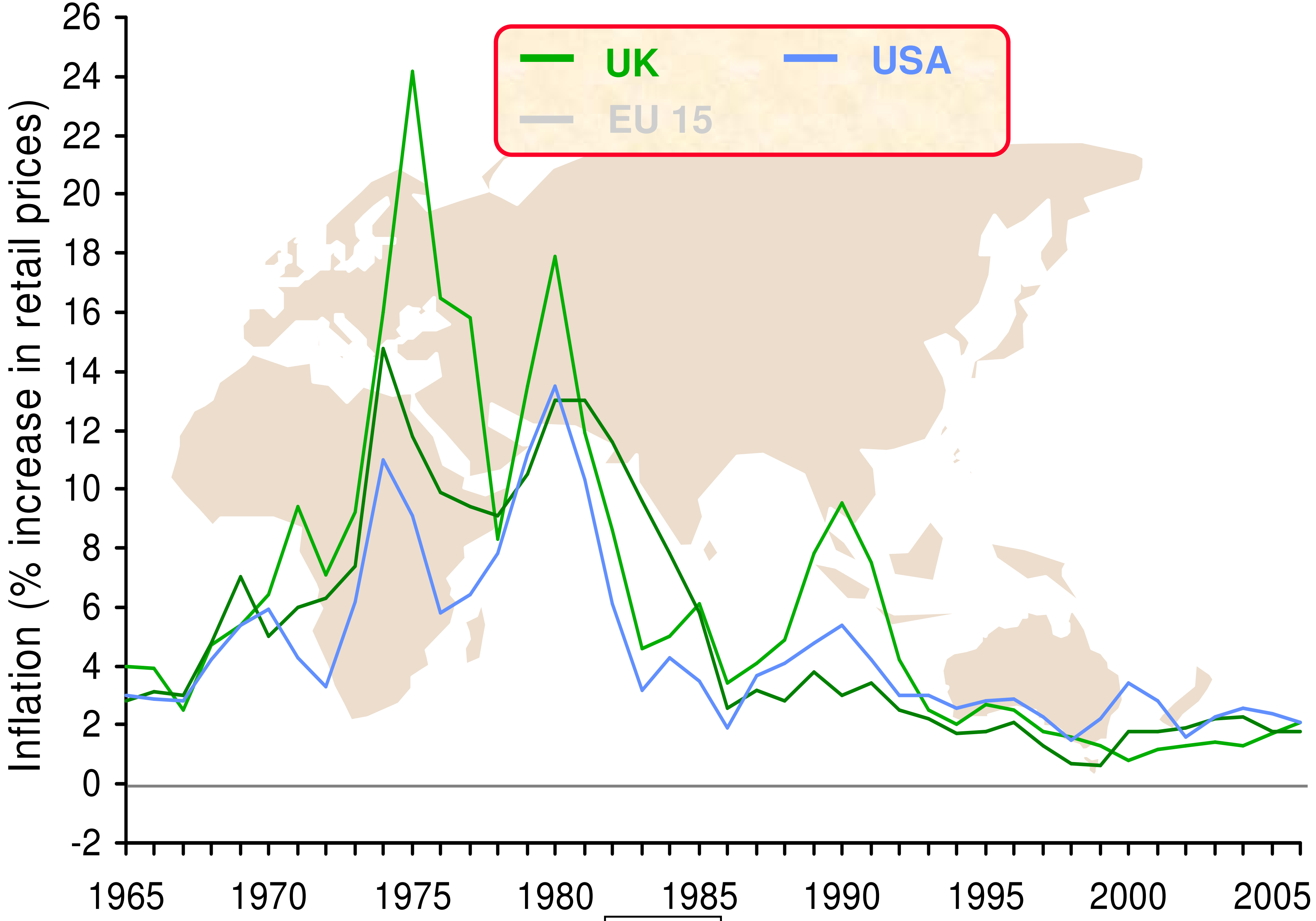

Inflation rates in selected industrialised countries

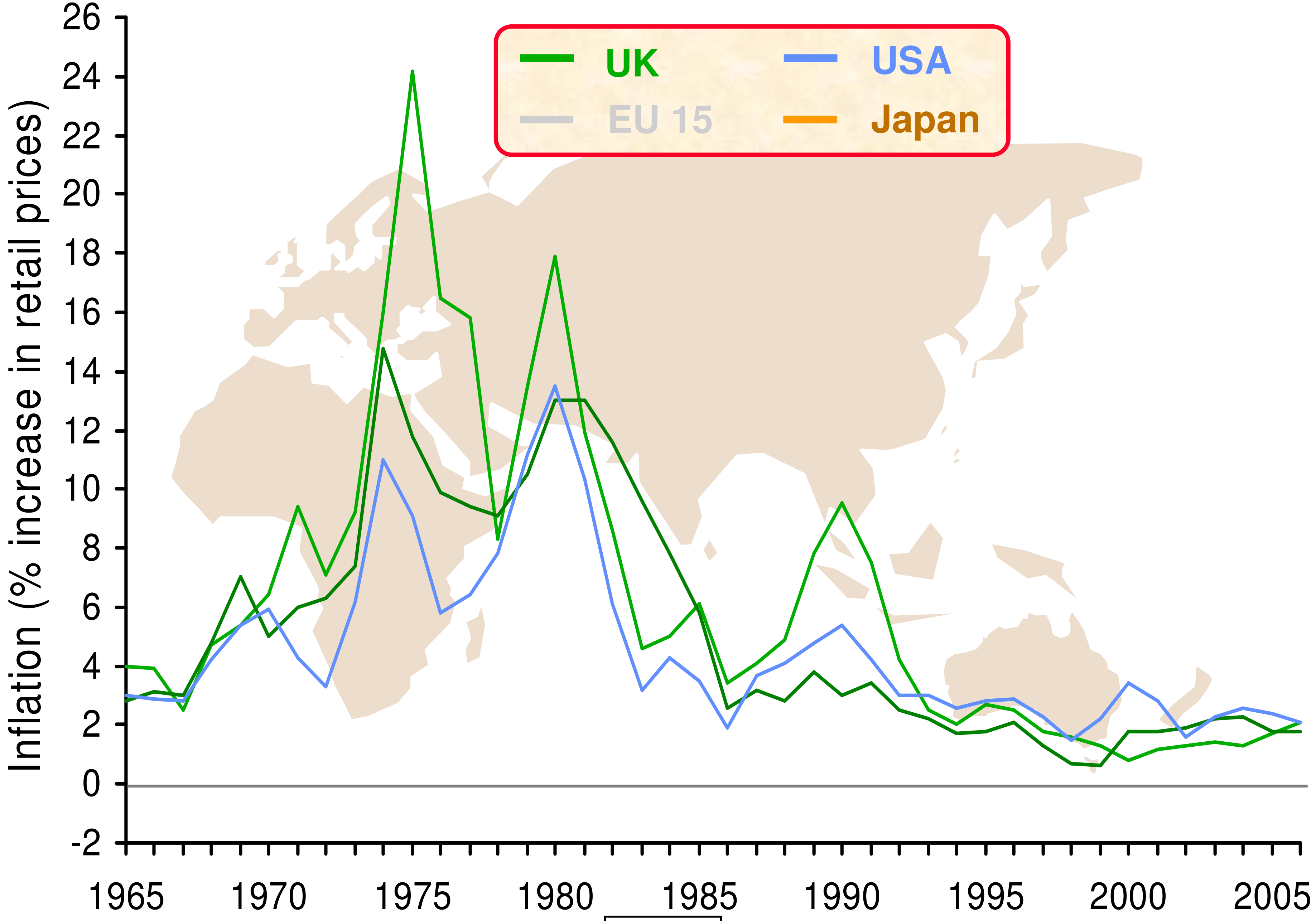

Inflation rates in selected industrialised countries

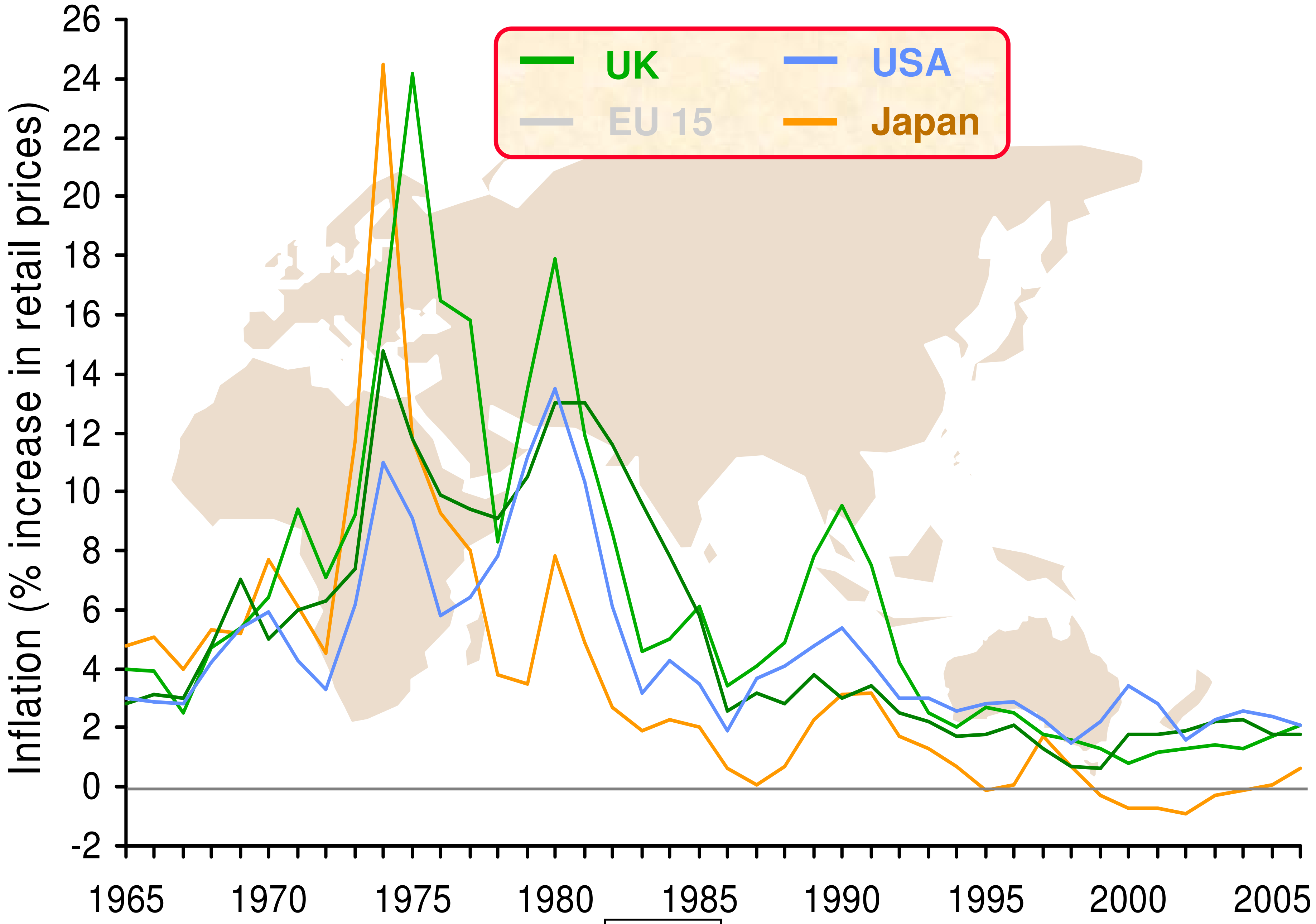

© MAKROEKONOMIA

Dr. Avdullah Hoti

Inflation rates in selected industrialised countries

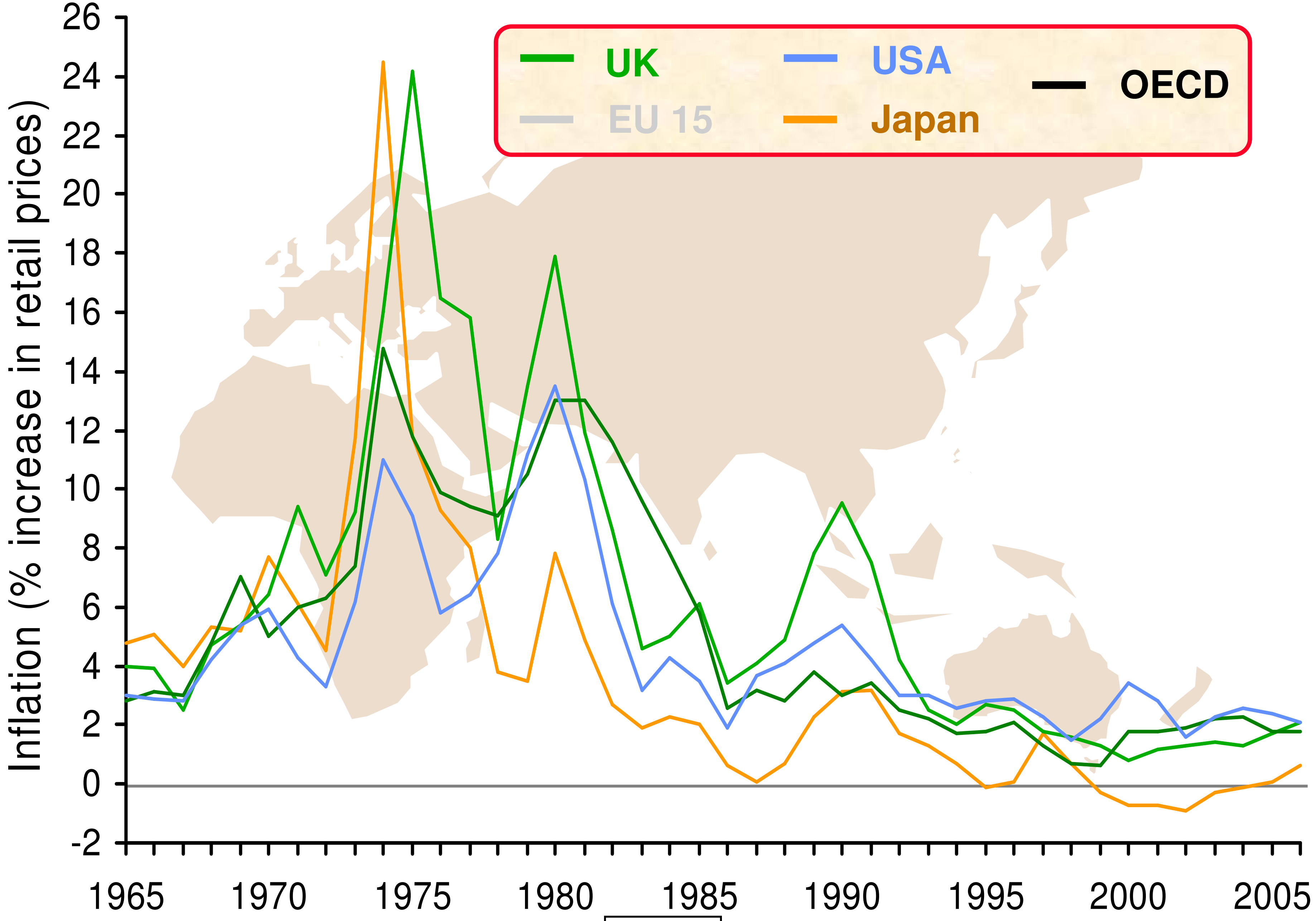

© MAKROEKONOMIA

Dr. Avdullah Hoti

BURIMET E INFLACIONIT

- Ekzistojnë mendime të ndryshime lidhur me shkaqet / burimet e inflacionit

- Për diskutim veçojmë:
  - → INFLACIONI INERCIAL
  - → INFLACIONI NGA KËRKESA
  - → INFLACIONI NGA KOSTOJA

INFLACIONI INERCIAL

- Inflacioni inercial: i parashikueshëm/pritshëm
  - norma e inflacionit është e qëndrueshme (inerciale)
  - në ekonomi nuk ndodhin ndryshime të rëndësishme në anën e kërkesës apo ofertës
- Te dhenta tregojne se inflacioni ne fakt ka qene inercial

INFLACIONI INERCIAL

- Por pse inflacioni eshte inercial?
  - Për shkak të pritjeve të agjentëve ekonomik
    - *Teoria e Pritjeve Racionale/Theory of Rational Expectations – Robert Lukas dhe të tjerët*
- Pagat në të ardhmen përshtaten ndaj ritmit të rritjes së çmimeve në periudhën e tanishme
- Por, ndonjehere ndodhin ndryshime qe e levizin ekonomine nga ritmi afatgjate:
  - ndryshimet ne kerkese,
  - te korrat (AS),
  - ndryshimi i kursit valutor,
  - ndryshimi i produktivitetit etj.

INFLACIONI NGA KËRKESA

- Inflacioni nga kërkesa rezulton nga një rritje e kërkesës agregate (AD), në kushtet kur oferta agregate (AS) nuk ka ndryshuar.

- Ndër faktorët që shpiejnë në rritjen AD janë:
  - → *Rritja në ofertën e parasë*
  - → *Rritja e shpenzimeve qeveritare (G) për të blerë mallra dhe shërbime*

...INFLACIONI NGA KËRKESA

Fig 20.1: Inflacioni nga kërkesa

- Kur AD ↑, kurba AD zhvendoset djathtas nga poziconi fillestar
- AS mbetet e pandryshuar
- Në S-T kemi ↑ të AS dhe çmimeve, në L-T kemi vetëm ↑ të çmimeve,
- Kjo shpie në ↑ e pagave duke i dhënë impuls të ri ↑ te cmimeve

Figura 20.1: Inflacioni nga kërkesa

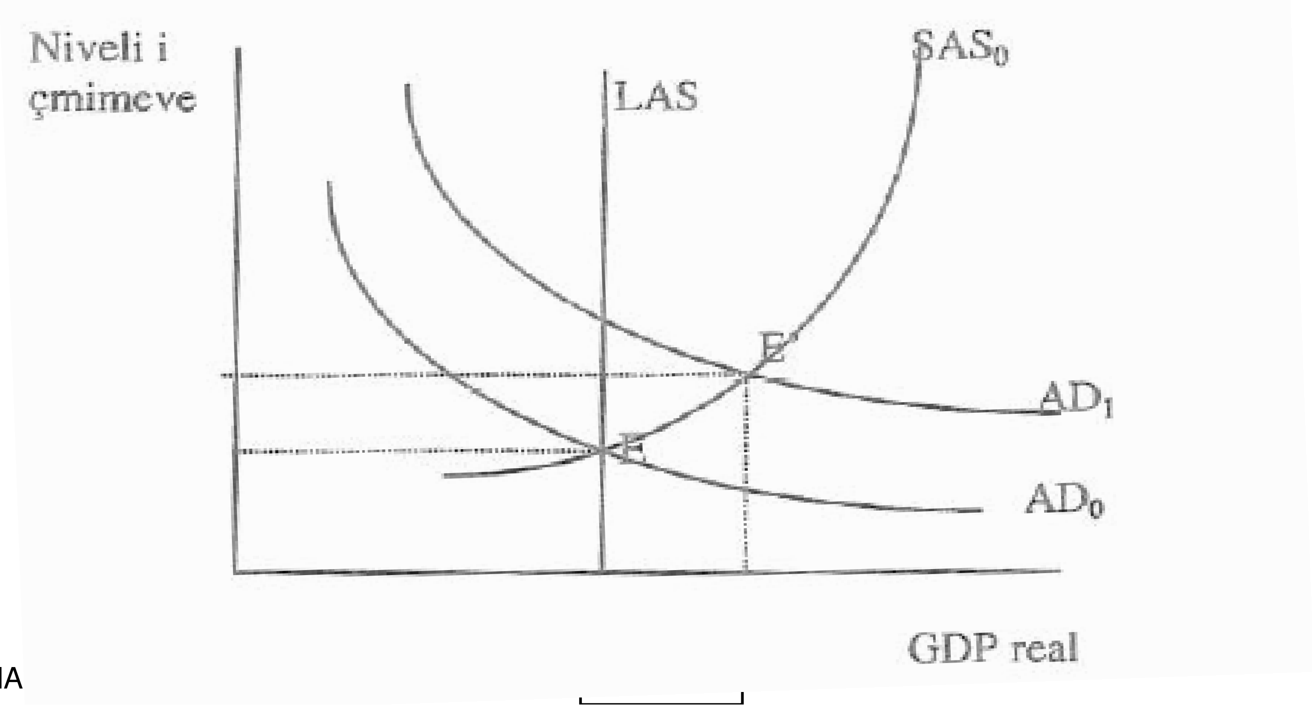

...INFLACIONI NGA KËRKESA

Spiralja Çmim – Pagë - Inflacion:

- Pasi kjo rritje e çmimeve ka ardhur si rezultat i rritjes së AD, inflacioni si burim ka rritjen e kërkesës
- Kur *u* është nën nivelin natyror => kemi mungesë të punës => pagat rriten => AS zhvendoset lartë - majtas ndaj pozicionit të saj fillestar.
- Nëse nuk ka ndryshim në AD, ekuilibri i ri është aty ku pritet SAS1 me AD1

Figura 20.2: Rritja e shkallëzuar e inflacionit

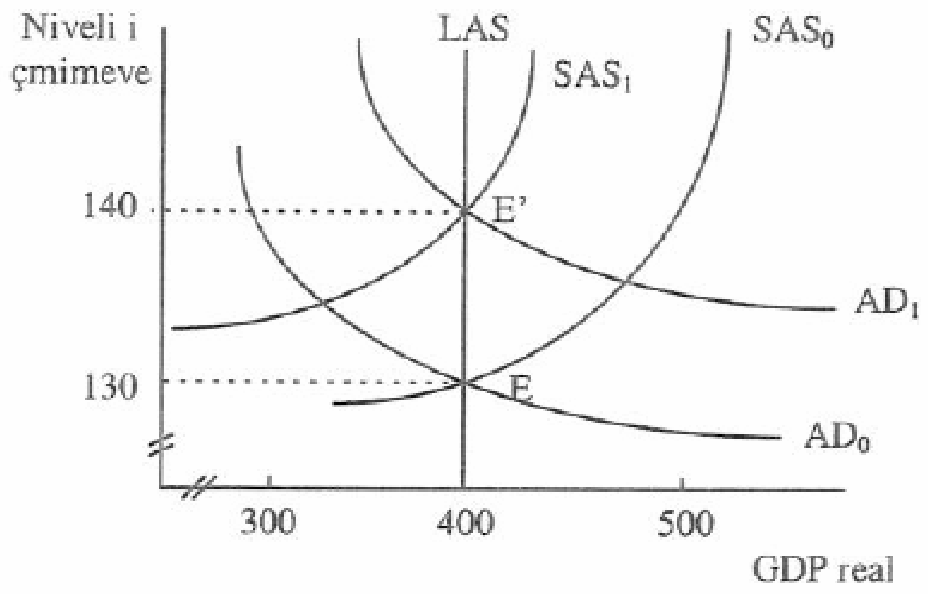

...INFLACIONI NGA KËRKESA

Inflacioni i vazhdueshëm nga kërkesa

➲ Nëse kërkesa vazhdimisht rritet, AD zhvendoset

➲ Pagat rriten (pasi rriten çmimet)

➲ Zhvendoset AS majtas

Figura 20.3: Inflacioni i vazhdueshëm nga kërkesa

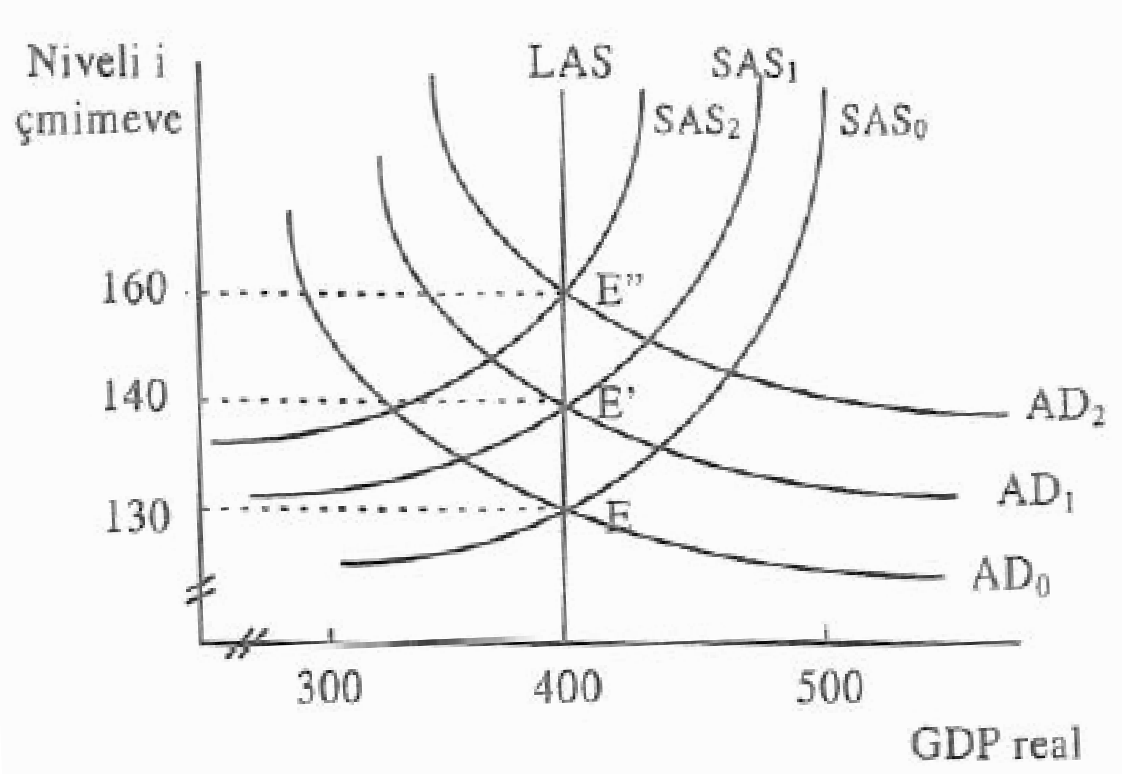

<u>INFLACIONI NGA KOSTOJA</u>

- Shfaqet kur rriten çmimet si pasojë e rritjes së kostos (shpenzimeve - çmimeve të lëndëve të para)

- <u>Inflacioni nga kostoja, gjithashtu, ndodh si rezultat i këtyre faktorëve:</u>

  - → *Një rritje më e madhe në pagë se sa në produktivitetin e punës*

  - → *Një rritje në kursin e këmbimit të monedhës (zhvlerësim i monedhës) duke rritur kështu çmimin e materialeve të importuara*

  - → *Një rritje në çmimin e materialeve të importuar për shkaqe të faktorëve të jashtëm (OPEC 1973)*

  - → *Rritjes së taksave indirekte*

INFLACIONI NGA KOSTOJA

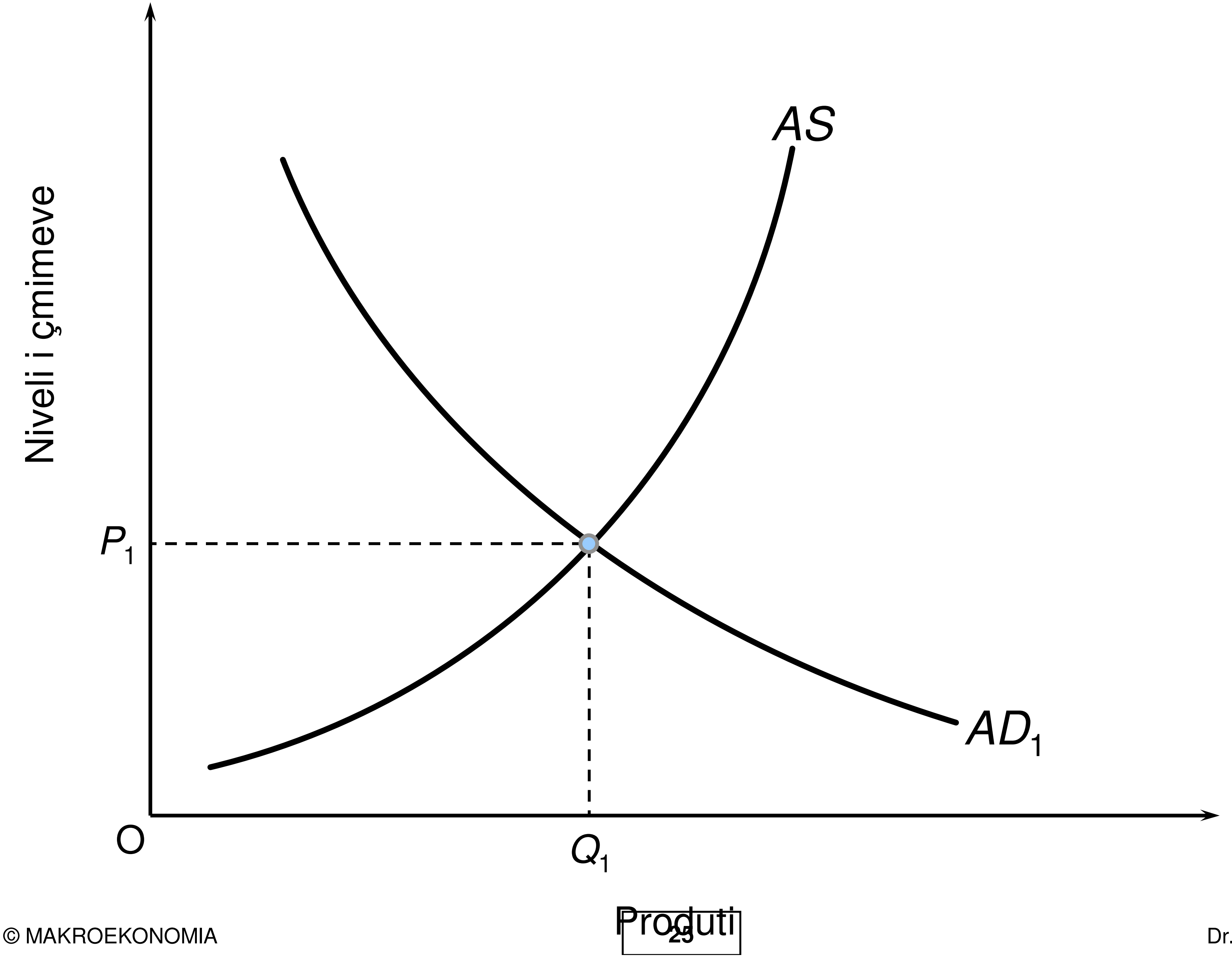

INFLACIONI NGA KOSTOJA

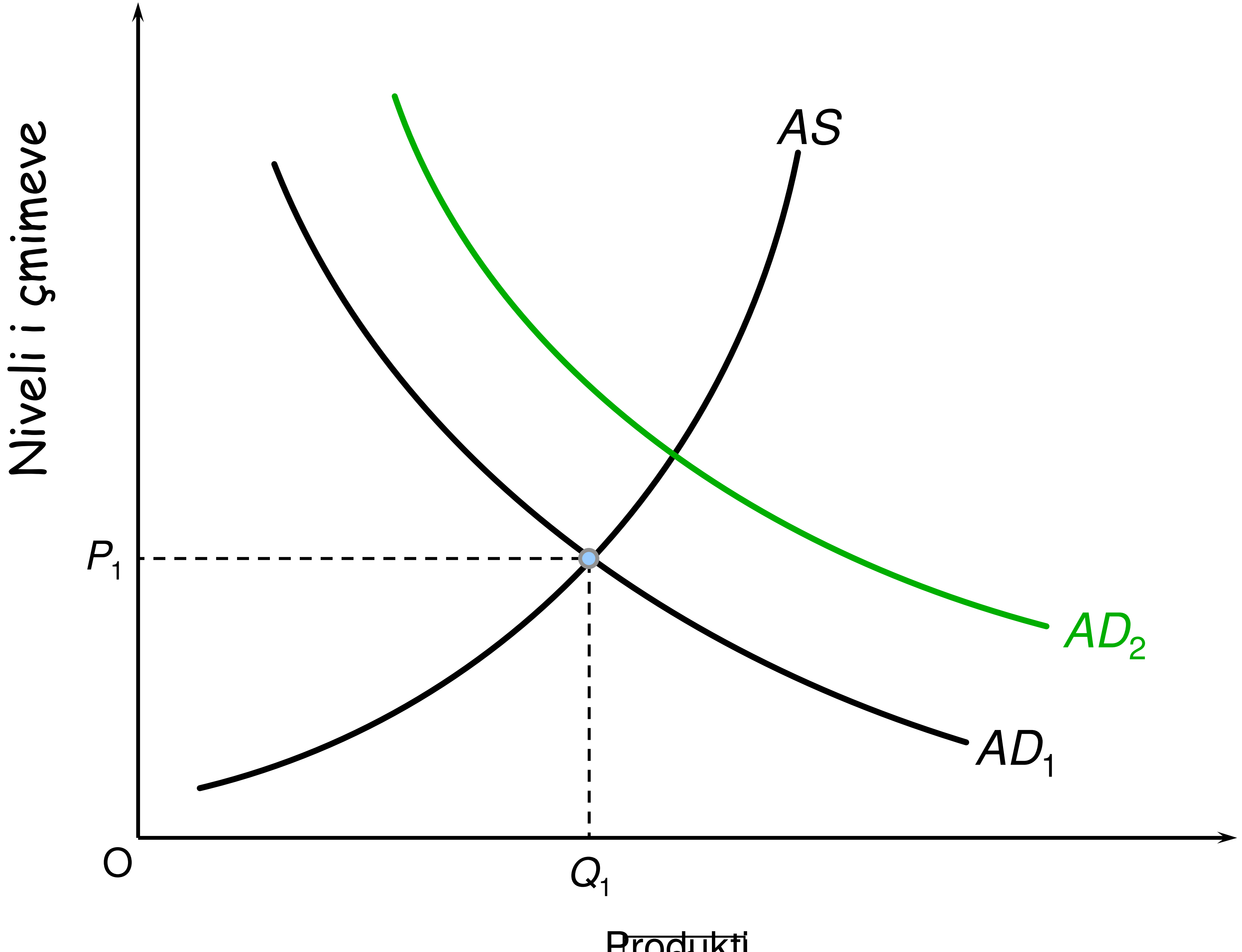

INFLACIONI NGA KOSTOJA

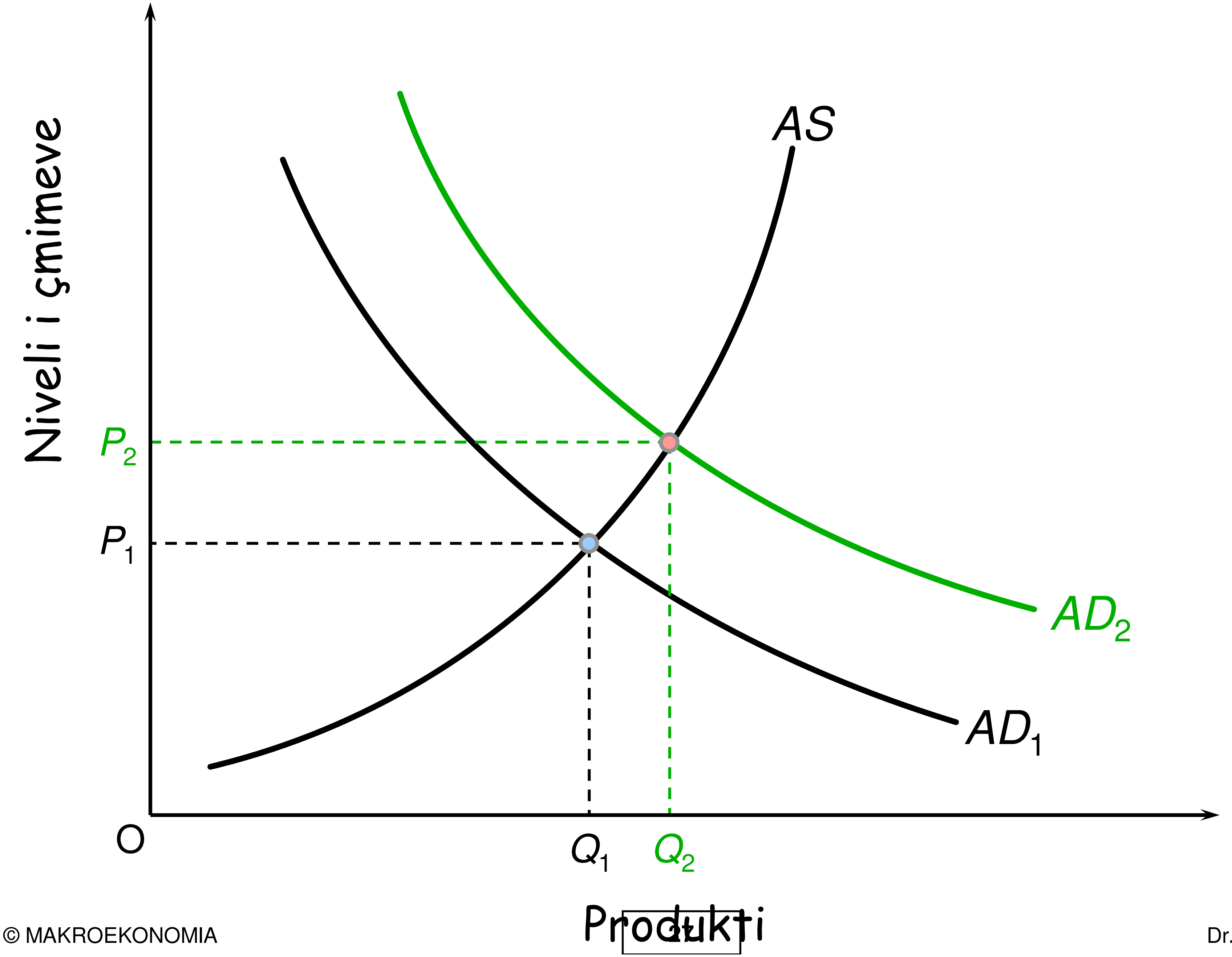

...INFLACIONI NGA KOSTOJA

- Kurba AS zhvendoset lartë - majtas nga pozicioni fillestar
- Kjo ndodhë edhe atëherë kur GDP aktual < GDP potencial
- Kur GDP aktual < GDP potencial dhe kemi inflacion nga kostoja atëherë kemi rritje edhe të papunësisë.
- Gjendja ekonomike me papunësi të lartë dhe inflacion quhet stagflacion

Figura 20.4: Inflacioni nga kostoja

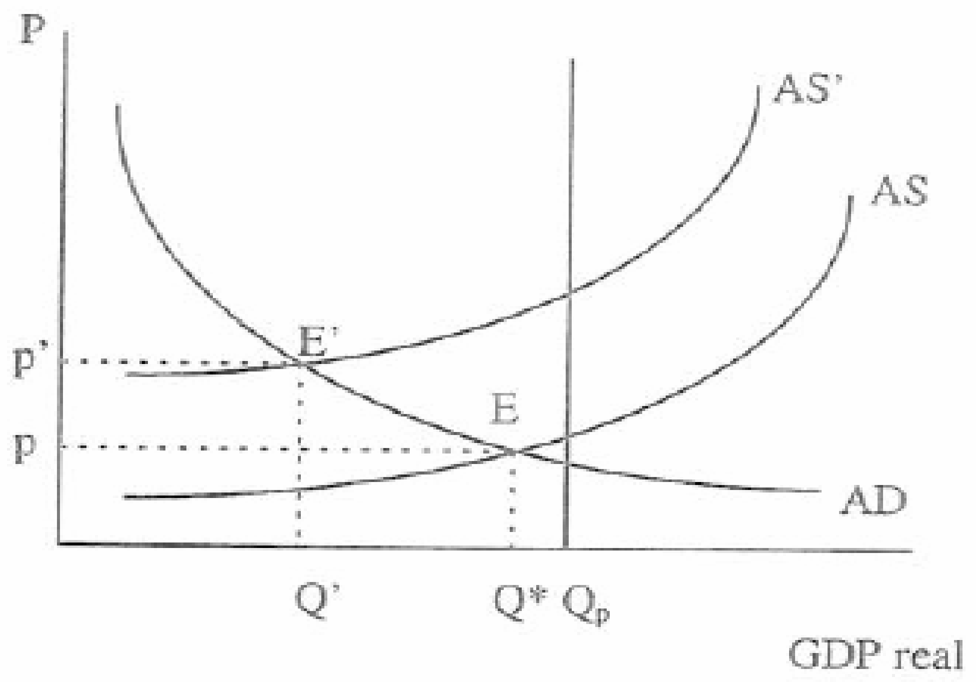

...INFLACIONI NGA KOSTOJA

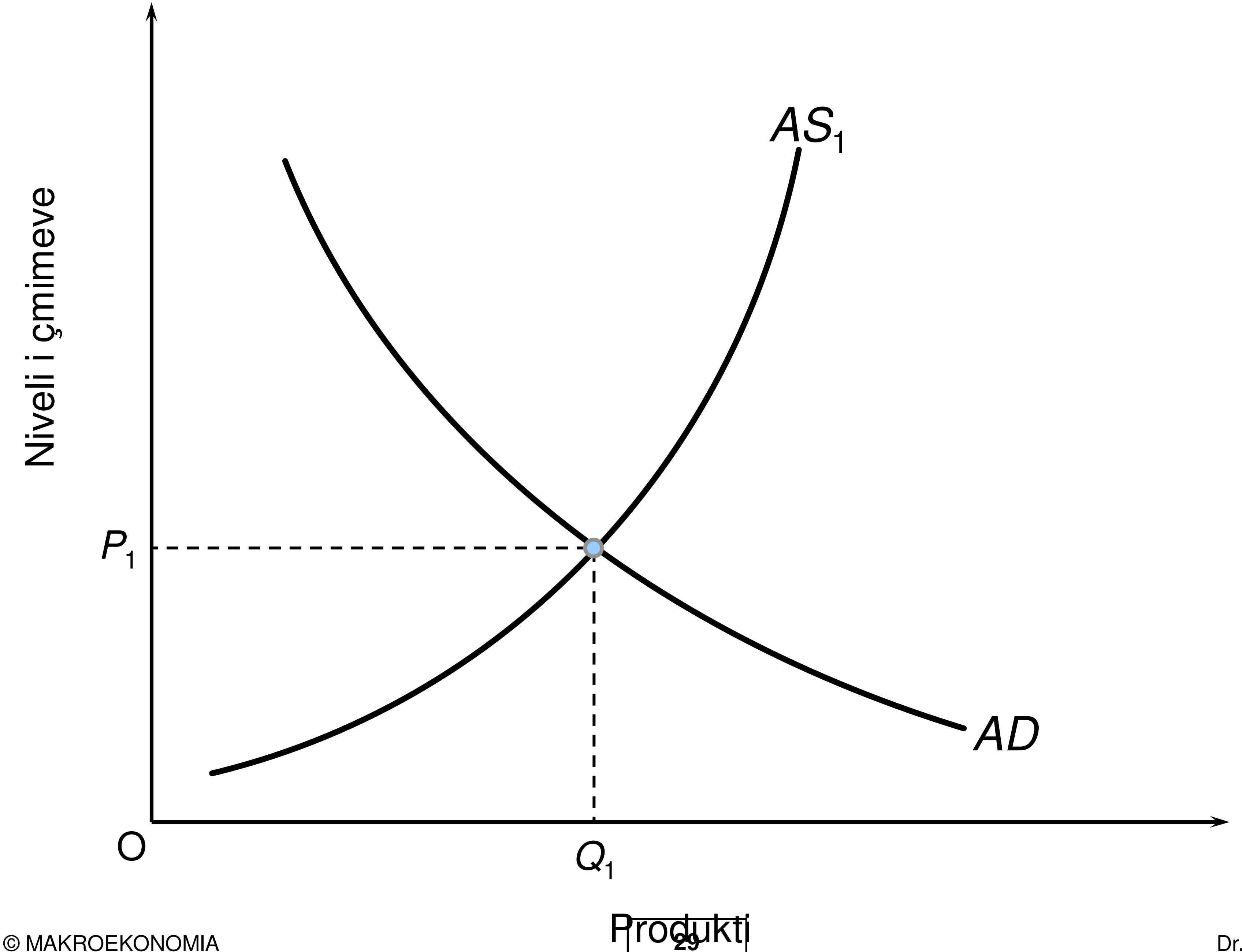

...INFLACIONI NGA KOSTOJA

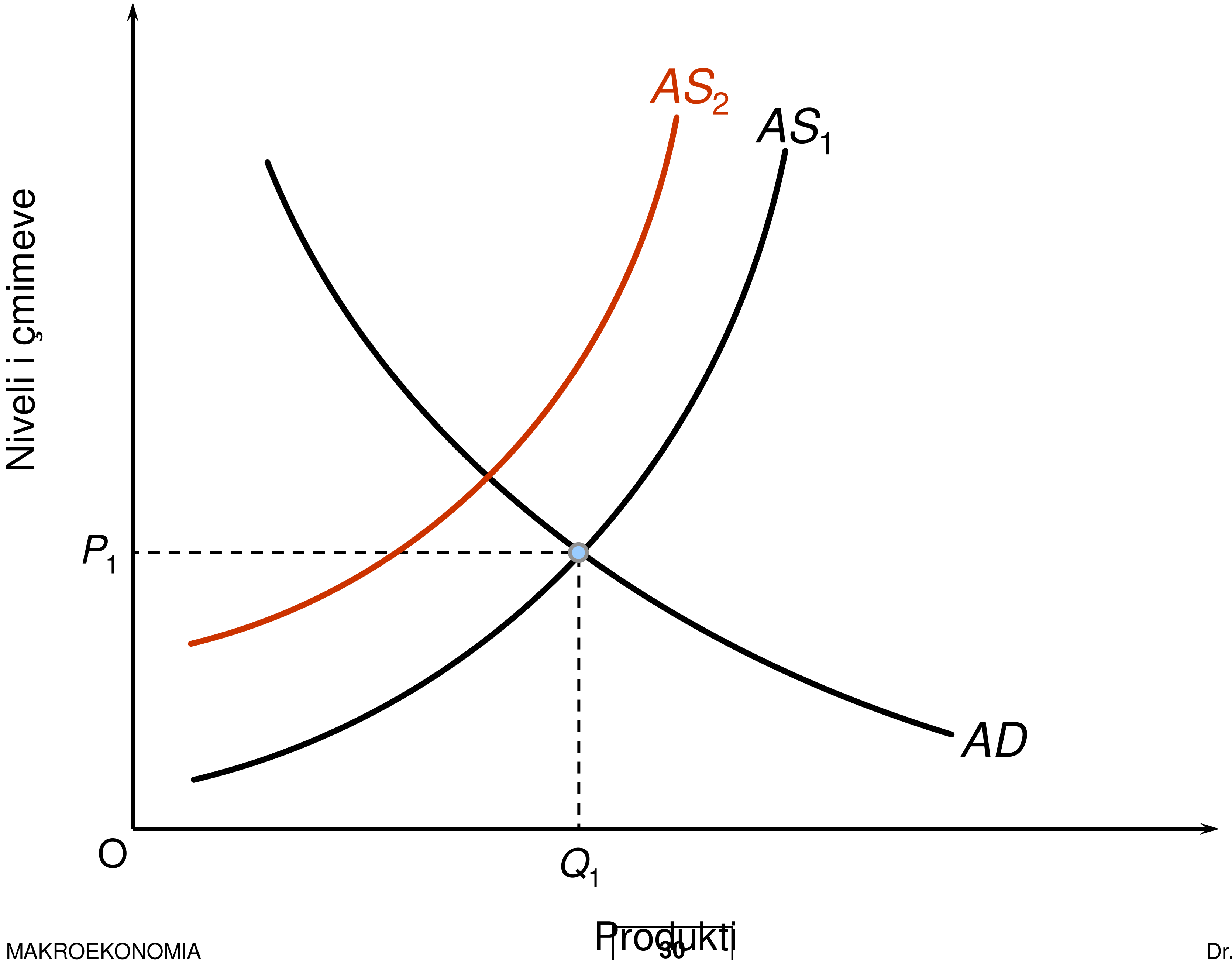

...INFLACIONI NGA KOSTOJA

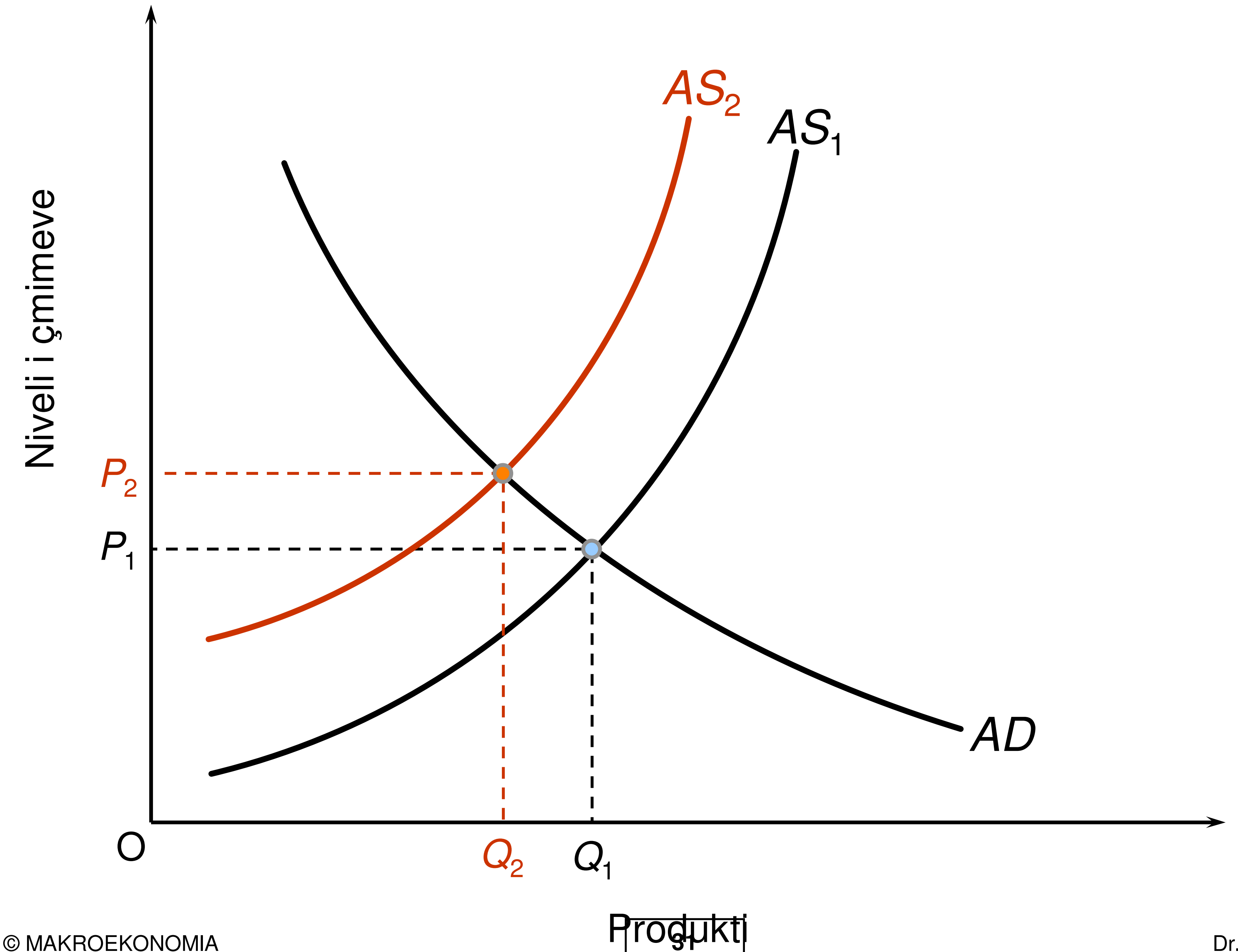

INTERAKSIONI AD-AS DHE INFLACIONI

– **Interaksioni i inflacionit nga kërkesa dhe nga shpenzimet**

INTERAKSIONI AD-AS DHE INFLACIONI

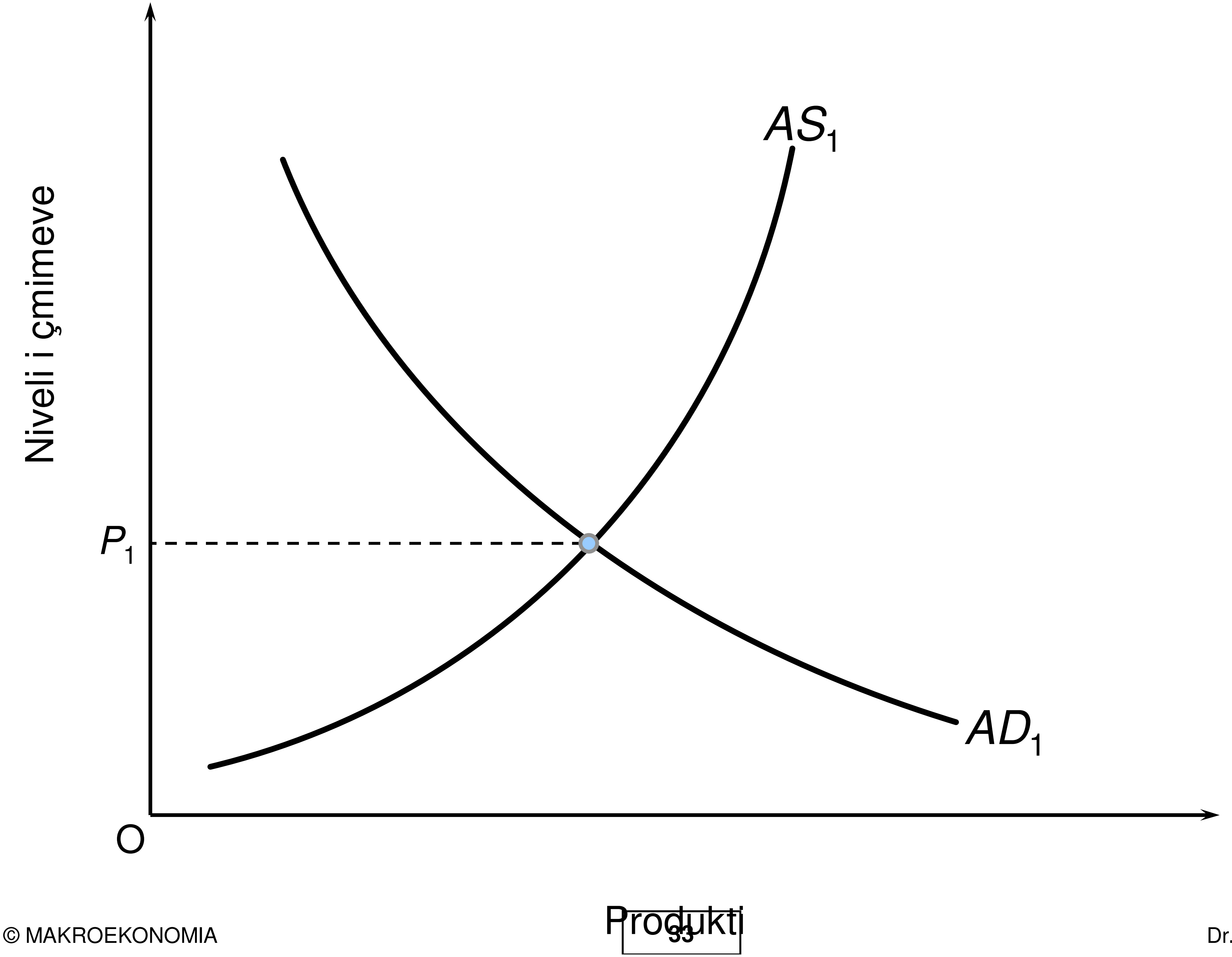

INTERAKSIONI AD-AS DHE INFLACIONI

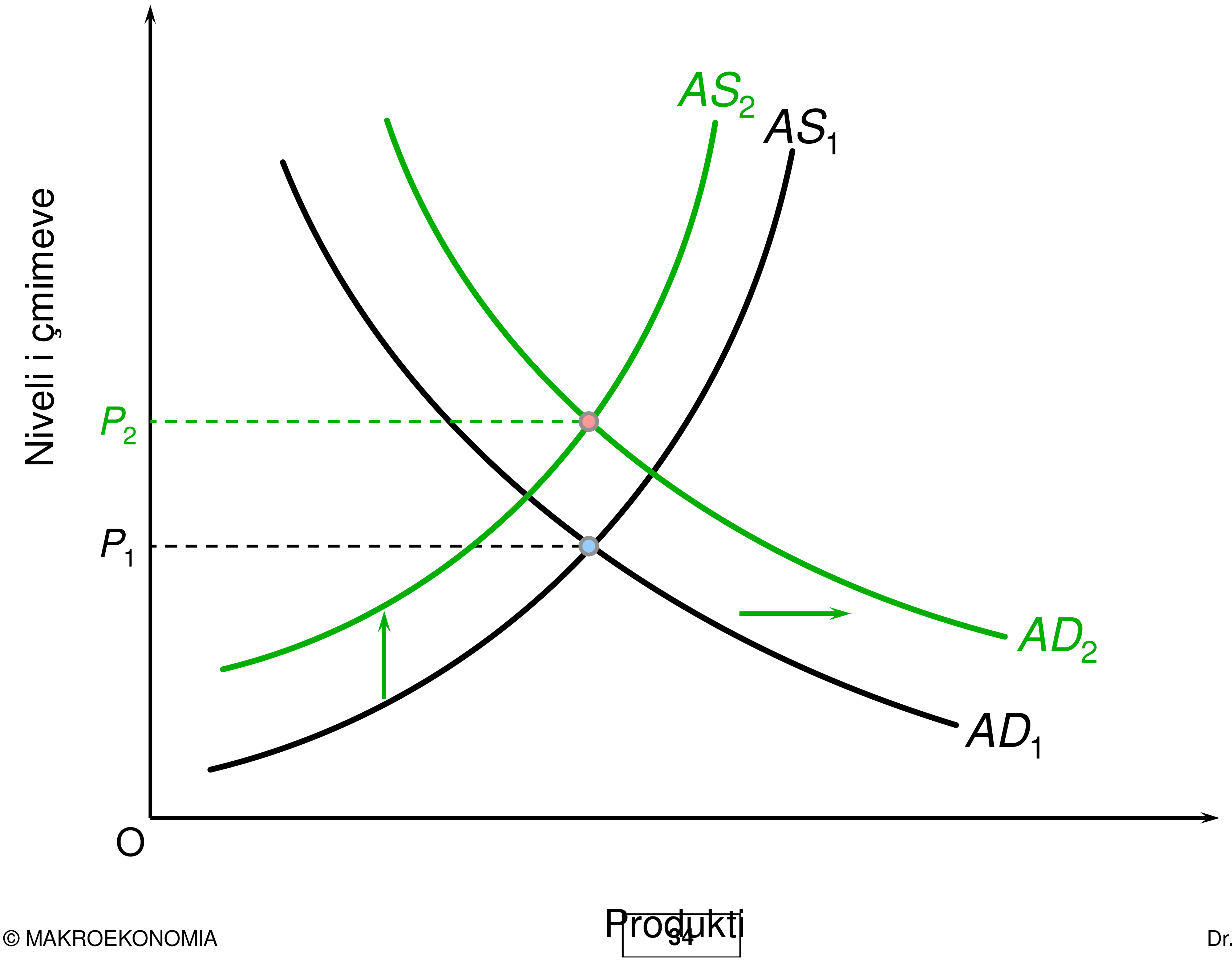

INTERAKSIONI AD-AS DHE INFLACIONI

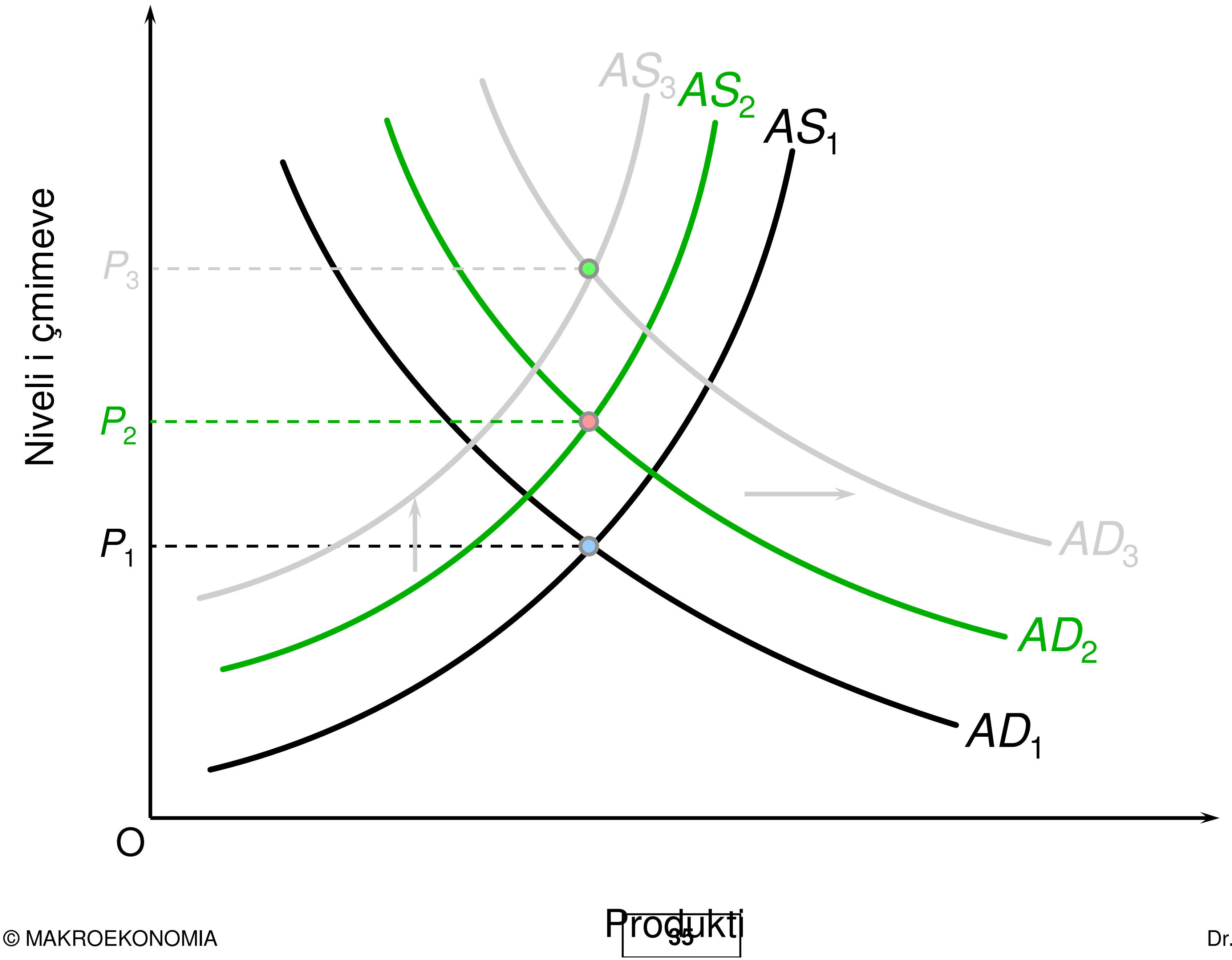

RAPORTI PAPUNËSI – INFLACION: KURBA E PHILIPSIT

- Kurba e Philipsit paraqet modelin teorik për analizimin e këtij raporti
- Qeveria duhet të luftojë si papunësinë ashtu edhe inflacionin
- Cili është raporti *papunësisë – inflacioni*, apo ç'ndodh me inflacionin kur qeveria lufton papunësinë ose anasjelltas?
- Ekonomisti Arthur Philips ka mbledhur të dhëna për vitet 1861-1957 për të parë se kush e përcakton pagën dhe inflacionin
- Arthur Philips gjeti një lidhje negative në mes të papunësisë dhe inflacionit
- Kjo lidhje negative ka tërhequr vëmendjen e hartuesve të politikave makroekonomike,
- Dilema është shfaqur në lidhje me atë se kush të luftohet më parë: inflacioni apo papunësia?

Figura 20.5: Kurba e Philipsit

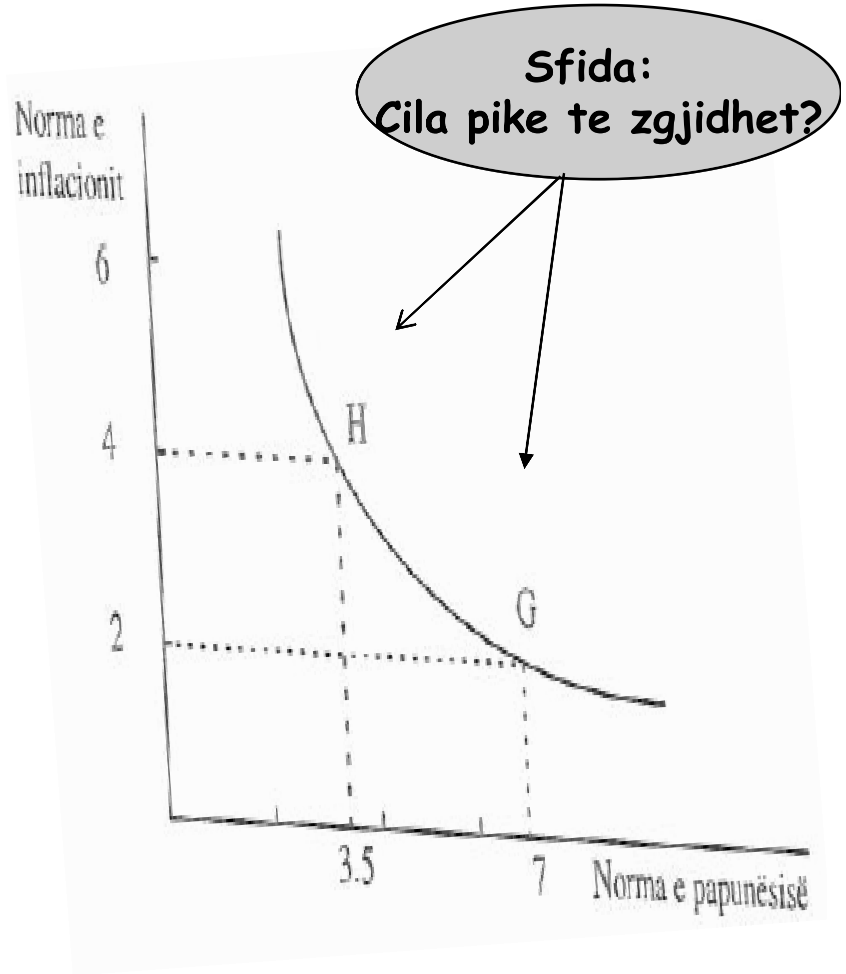

KURBA E PHILIPSIT: NE PERIUDHA AFATSHKURTRA

- Në periudha afatshkurtra (S-T), Kurba e Philipsit paraqet lidhjen inflacion - papunësi atëherë kur kemi normë konstante të inflacionit të pritshëm dhe normë konstante natyrore të papunësisë
- Kur inflacioni i pritshëm është 10% në vit dhe norma e papunësisë 6%, kurba e Philipsit kalon nëpër pikën *a*
- Nëse *u* rritet mbi 10%, atëherë inflacioni ulet nën atë të pritshëm (pika c)
- *Kjo lidhje (dhe kjo kurbë) mbetet kështu për sa kohë që inflacioni i pritshëm nuk ndryshon*

Kur inflacioni i pritshem ndryshon, kurba zhvendoset

Figura 20.6: Lidhja papunësi-inflacion në Kurbën PHilipsit

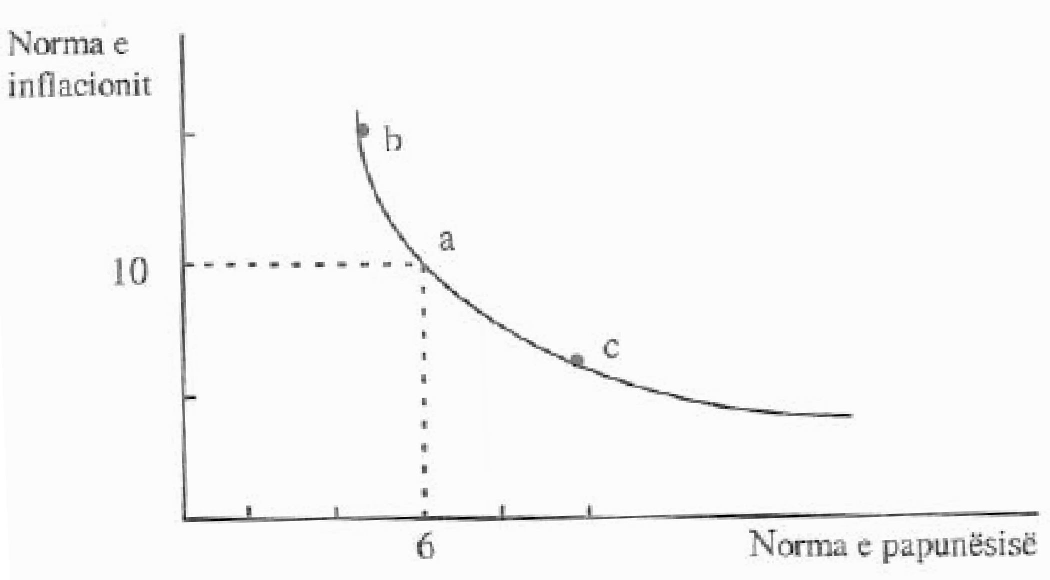

KURBA E PHILIPSIT: NË PERIUDHA AFATGJAT

- **Kurba e Philipsit në periudha afatgjata (L-T) paraqet lidhjen inflacion-papunësi atëherë kur inflacioni aktual është i barabartë me normën e pritshme të inflacionit,**
- **Kurba e Philipsit në L-T është inelastike (vertikale)**
  - **Përbëhet nga shumë kurba të S-T**
- **Periudha 1: Ekonomia gjendet në pikën A, nuk kemi shok.**
- **Periudha 2: Ekspansion ekonomik => ↓u =>↑ pagat => ↑çmimet => ↑inflacioni => ekonomia lëviz në pikën B. Inflacioni i pritshëm nuk ndryshon.**
- **Periudha 3: Me rritjen e inflacionit, firmat dhe punëtorët fillojnë t'i ndryshojnë pritjet e tyre duke parashikuar inflacion më të lartë. Kurba e Philipsit zhvnedoset lartë, kur për çdo *u* kemi një normë më të lartë të inflacioni (Pikat B dhe C kanë *u* të njëjtë, por për pikën C inflacioni është më i lartë).**
- **Periudha 4: Për shkak të politikave makroekonomike dhe përshtatjeve të firmave dhe punëtorëve ndaj një normë më të lartë të inflacioni, ekonomia lëviz në pikën D.**

Fig. 20.7: Kurba e Philipsit në periudha afatgjata

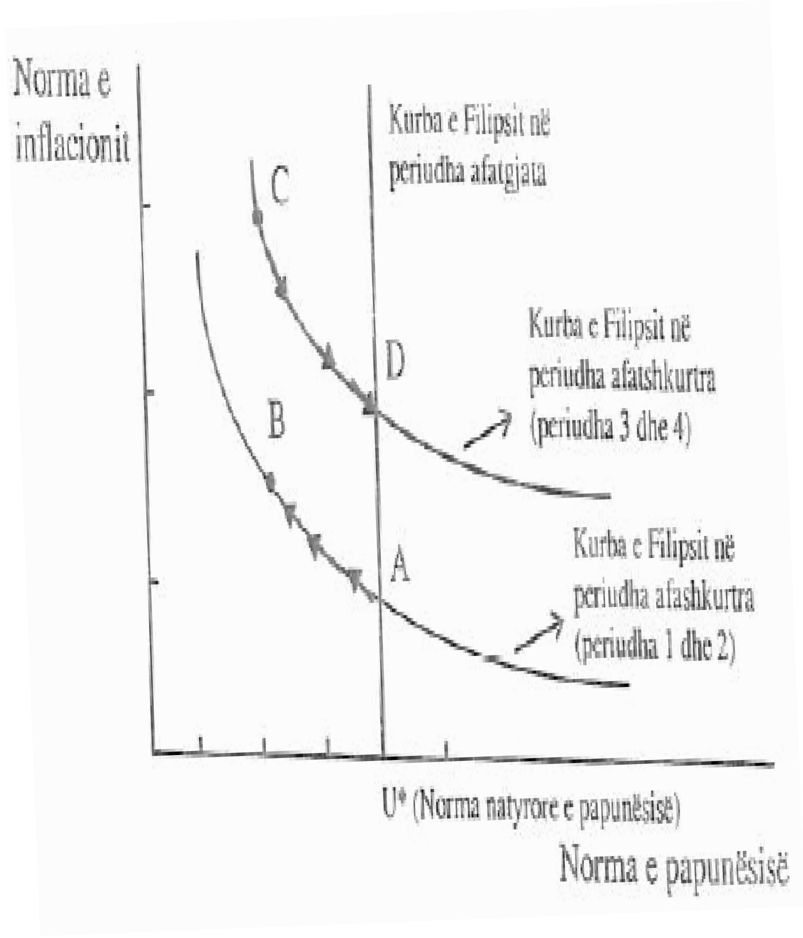

...KURBA E PHILIPSIT: NË PERIUDHA AFATGJATA

Konkluzioni: Krahaso pikat A dhe D:

- Në pikën A: *u* është në nivelin natyror të saj dhe inflacioni është i ulët
- Në pikën D: *u* është e njëjtë si në pikën A por inflacioni i pritshëm është më i lartë
- Në të dy pikat A dhe D, GDP real është i njëjtë.

- Kur *u* është nën normën natyrore të saj
  - çmimet dhe pagat tentojnë të rriten. Kjo quhet *hipoteza e normës natyrore të papunësisë.*
- Spiralja nuk ndalet për sa kohë që *u ≠ norma natyrore e papunësisë,*

- Dy përfundime të rëndësishme nga teoria e normës natyrore të papunësisë:
  - → *Qeveria nuk mund ta çojë u nën normën natyrore pa shkaktuar inflacion*
  - → *Kurba e Philipsit tregon se qeveria duhet të zgjedh në mes të inflacionit dhe papunësisë (dmth ka trade-off në mes të inflacionit dhe papunësisë)*

Pyetjet per ushtrime?

Pyetjet per diskutim ne faqen 363